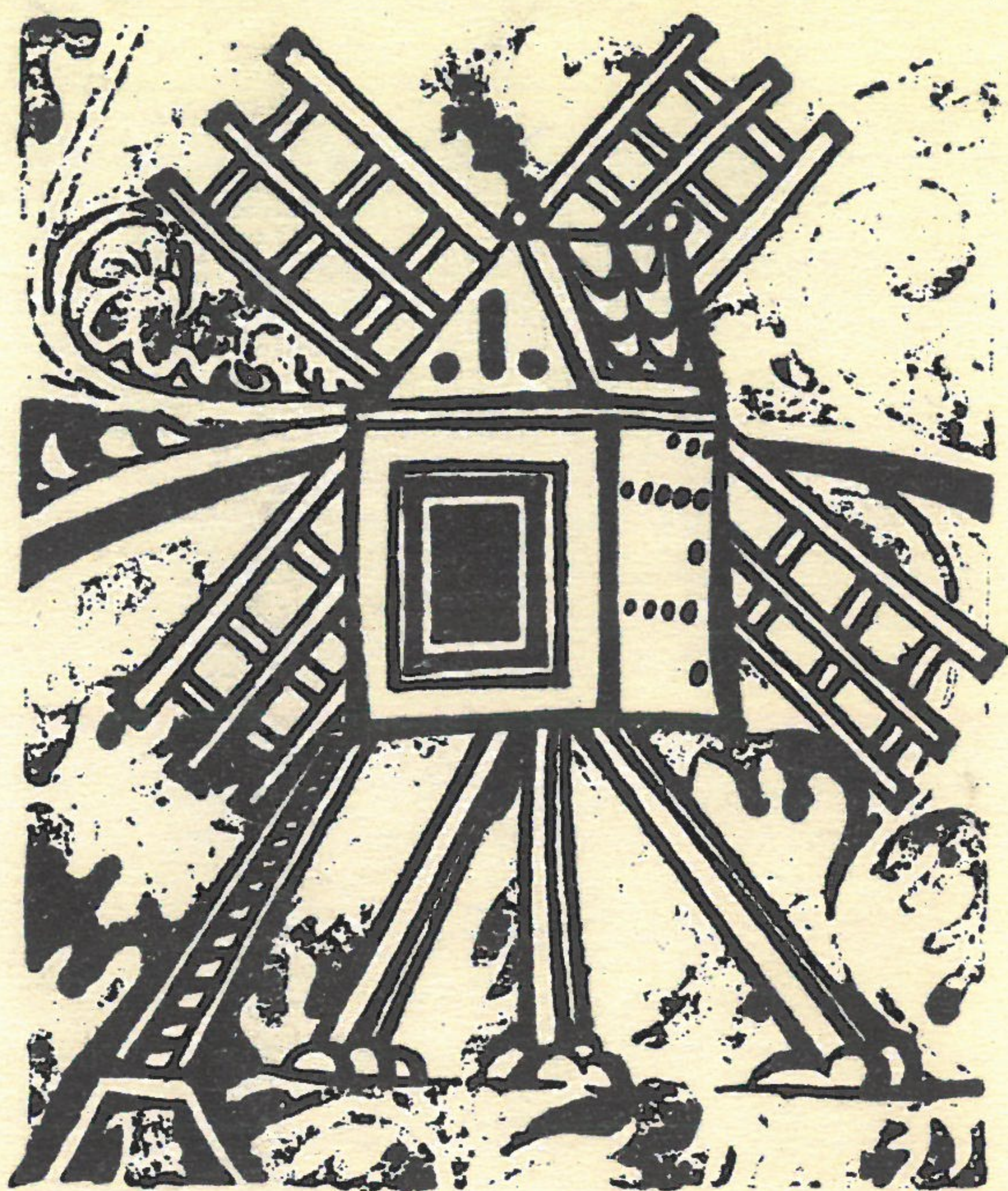

ZPRAVODAJ TECHNICKÉHO MUZEA V BRNĚ

2

1971

Pro muzejní pracovníky, odborný aktiv a spolupracující
instituce vydává Technické muzeum v Brně.

Základním ideovým východiskem činnosti Technického muzea v Brně ve druhém čtvrtletí byly oslavy padesátiletého výročí založení Komunistické strany Československa. Toto významné jubileum ovlivnilo celou činnost ústavu a celkovou pracovní aktivitu zaměstnanců. Jako prvořadou akcí k tomuto výročí připravil ústav ve spolupráci s politickými orgány a za účasti předních brněnských podniků rozsáhlou výstavu o půlstoletí bojů KSČ za práva dělnické třídy v brněnské průmyslové oblasti.

Pracovníci Technického muzea uzavřeli při této příležitosti a na počest XIV. sjezdu KSČ řadu pracovních závazků. Jejich plnění již nyní, ke konci prvního pololetí, představuje hodnotu 70.000 Kčs, kromě dalšího efektu, který nelze finančně vyjádřit, např. zvýšení kvalifikace a podobně. Předpokládaná celková hodnota závazků činí asi 120.000 Kčs.

Technické památky

Dnem 1. dubna 1971 nabyl platnosti výnos ministra kultury ČSR č.2523/71/II/2, kterým byl vyhlášen areál " Staré huti " v Josefově památkovou rezervací. Jiří M ta, odborný pracovník Technického muzea, k tomu uvádí: " Územní rezervace zahrnuje blízké okolí bývalé lichtensteinské huti se všemi stavbami k ní náležejícími, ať původně sloužily k výrobě, nebo byly k huti vázány jiným způsobem. Jde o tři vysoké pece z různého období, systém zavážecích ramp, rudiště, zbytek vodního náhonu a jiné stavby. Budova bývalého hutního úřadu je adaptována a bude v ní umístěna expozice vztahující se k železářství a k historii Františkovy huti. Bývalý hostinec Švýcárna má být využit pro osvěžení návštěvníků památky.

Vlastnímu vyhlášení rezervace předcházely zajišťovací práce a stavební úpravy některých objektů. V úzké spolupráci s Krajským střediskem památkové péče a ochrany přírody v Brně byla stavebně zajištěna dominantní památky - velká pec, budova Kameňáku a přikryty dvě malé pece provizorní střechou. Během léta dojde k archeologickému průzkumu dna pece a k některým ověřovacím sondám v okolí pece, které bude zajišťovat Technické muzeum.

Výstavy a expozice

Výstava " BRNO 2000 "

Brno, druhé největší město republiky, je centrem jedné z největších průmyslových aglomerací, městem mezinárodních veletrhů, kulturním a vědeckým centrem celostátního významu. Pro usměrňování jeho dalšího hospodářského a územního rozvoje a postupné odstraňování dosavadních problémů bydlení, průmyslové výroby, dopravy, občanské a technické vybavenosti byl zpracován směrný územní plán, který je závěrečnou fází dlouhodobých snah o cílevědomé plánování výstavby města.

Výstava BRNO 2000 ukazovala v jednotlivých oblastech tento směrný územní plán města. Byla otevřena ve dnech 3. až 26. dubna a byla hojně navštívena občany našeho města.

Výstava " 50 LET KSČ "

Dne 14. května ve 14 hodin byla za účasti představitelů městských stranických a státních orgánů slavnostně zahájena výstava "50 let Komunistické strany Československa - 50 let bojů za práva dělnické třídy".

Ve všech sálech a ambitech muzea byly vystaveny zajímavé a poučné autentické dokumenty z brněnské průmys-

lové oblasti, ve kterých se ukazovalo na historickou úlohu komunistické strany v uplynulém půlstoletí při vedení boje dělnické třídy za sociální spravedlnost a později při výstavbě socialistické společnosti.

Výstava byla rozčleněna na několik tematických celků. První část byla věnována sociálním a třídním bojům za předmnichovské republiky. V druhé části byl zobrazen boj strany proti fašismu. Poválečné pracovní nadšení při budování osvobozené republiky, ústící v historickém Únoru 1948, bylo zobrazeno v další části. Posledním úsekem výstavy bylo současné období socialistické výstavby a perspektivy vývoje naší společnosti.

Scénář výstavy připravil M. Nečas, projektoval Ing. arch. Řitička a Ing. Volavý, realizoval podnik ZET-SPORT, Brno. Výstava byla otevřena od 14. května do 13. června a těšila se značné pozornosti veřejnosti, hlavně mládeže.

- - -

Náš ústav též spolupracoval na budování stálé expozice v Muzeu dělnického hnutí v Brně, která byla otevřena při příležitosti 50. výročí založení KSČ. Zajišťoval dokumentaci průmyslu v Jihomoravském kraji po roce 1945. Byly získány exponáty z národních podniků: Tesla Brno, Kras Brno, Mosilana Brno, Motorpal Jihlava, Západosomoravské

strojířny Třebiř, Svit Gottwaldov a Rudý Říjen Gottwaldov.

- - -

PANORAMA, stereoskopické promítání barevných diapozitivů, uvedla v II. čtvrtletí 6 programů, které shlédlo 4.181 návštěvníků /do 13. června/.

- - -

Stálé expozice Technického muzea:

VÝVOJ VYUŽITÍ VODNÍ ENERGIE

PARNÍ ENERGETIKA

- - -

Celkem navštívilo expozice a výstavy Technického muzea od začátku tohoto roku 28. 175 návštěvníků, z toho bylo 228 hromadných návštěv ze škol /do 13. června/.

Sbírkotvorná činnost

Poradní sbor pro nákupy sbírkových předmětů se sešel v květnu a na své schůzi schválil nákup následujících předmětů:

- telefonní přístroj TELEGRAFIA z roku 1933,
- zařízení obuvnické dílny, včetně nástrojů,
- 2 obráběcí stroje /soustruhy/,
- hrací stroj POLYFON,
- nahrávací přístroj PARLOGRAF,
- předměty vybavení domácnosti,
- řemeslnické nářadí,
- fotografický přístroj TENAX a KOLIBRI,
- ukazovátkový psací stroj MIGNON s náhradním abecedním segmentem.

Tyto předměty budou odborně zpracovány a zařazeny do sbírkového fondu Technického muzea.

- - -

V oddělení fotografické techniky shromáždil Ing. Šesták, odborný pracovník ústavu, několik vzácných fotografických přístrojů, mimo jiné dřevěné přístroje z konce minulého století. V současné době se provádí jejich deskripce a připravují se k odbornému zpracování. Sběr těchto unikátních přístrojů pokračuje.

V oddělení vodní energetiky bylo pro potřeby muzea zajištěno jednostupňové odstředivé čerpadlo z likvidované staré čerpací stanice vodárny v Brně - Pisárkách. Pochází z roku 1906. Čerpadlo bylo převezeno do závodu ČKD Blansko k opískování.

- - -

Převodem od VAAZ v Brně získalo Technické muzeum v dubnu pro oddělení letecké techniky soupravu automatického řízení značky AP - 5. Jde o soubor elektromechanických přístrojů, které umožňují samočinné řízení letu letadla. Zařízení patří k prvním typům, které byly v československém letectví pro tyto účely používány.

- - -

Jedním z výsledků dotazníkové akce v minulém roce v oddělení slévárenských strojů a zařízení byl objev elektrické obloukové pece s obsahem 2 t, typu WS 5 od výrobce SIEMENS A.G. z roku 1930, v národním podniku Tatra Kopřivnice. Seriosnost a preciznost tohoto zařízení je dokumentována současným výborným stavem pece, která je stále ještě v provozu. Pro svou vyjimečnost, kompletní zařízení i malý obsah byla tato pec v květnu zajištěna pro plánovanou slévárenskou expozici Technického muzea. Získání

pece přichází v úvahu do dvou let a je podmíněno zahájením výroby v nově budované slévárně závodu.

- - -

V oddělení dějiny řemesel se již delší dobu systematicky sbírá technika řemeslné výroby moravského regionu. V posledním období se podařilo J. Císařovi, odbornému pracovníkovi ústavu, shromáždit téměř celé technické vybavení staré řeznické dílny. Úspěšně se provádí i dokumentace techniky obuvnického řemesla.

- - -

Na úseku dokumentace šicích strojů byly získány historicky cenné sbírkové předměty. Z konce 19. století je to jeden z prvních šicích strojů pro domácnost firmy WHEELER a WILSON a hlava šicího stroje ELIAS HOWE. Ve sběru této techniky se intenzivně pokračuje.

- - -

V tomto čtvrtletí byl získán pro oddělení městské hromadné dopravy k doplnění vývojové řady brněnských tramvají další exponát, motorový tramvajový vůz kropící

z roku 1928. Bude rekonstruován do původního stavu.

- - -

Ve dnech 16. a 17. června jednal L. Bauer, odborný pracovník ústavu v Dopravním podniku Ostrava o převzetí některých kolejových vozidel do parku historických vozidel městské hromadné dopravy Technického muzea v Brně. Jde o 11 vozů vyrobených v období 1908 až 1932, které zajišťovaly městskou hromadnou dopravu v Ostravě a Bohumíně v letech 1915 až 1950.

Přednášky - besedy - semináře

Ve čtvrtek 22. dubna se sešli v přednáškovém sále Technického muzea žáci, spolupracovníci, přátelé a členové rodiny na vzpomínkové slavnosti uspořádané Technickým muzeem u příležitosti nedožitých 85. narozenin prof. Ing. dr. mont. Františka P í š k a /24.4.1886 - 10.3.1970/.

Ředitel Technického muzea Ing. Miroslav Berka zhodnotil v úvodním projevu přínos akademika Píška pro vývoj techniky, průmyslu, vědy, školství a technického muzejnictví. O podílu akademika Píška na založení a budování Technického muzea v Brně promluvila prom. hist. Eva Konečné, odborná pracovnice ústavu. Se svými osobními prožitky ze spolupráce s akademikem Píškem se s účastníky slavnosti podělili někteří jeho bývalí žáci a spolupracovníci.

- - -

Ve středu 14. dubna se uskutečnila v Technickém muzeu beseda k 10. výročí letu J. Gagarina do vesmíru. V obsáhlé diskusi seznámili odborníci účastníky besedy s aktuálními a zajímavými problémy dobývání kosmu. Besedy se zúčastnilo 40 návštěvníků.

Publikační činnost

V květnu tohoto roku byla ustavena redakční rada Sborníku Technického muzea. Ve dvou zasedáních se zabývala jednak základními otázkami ediční činnosti ústavu vůbec a jednak pojetím a obsahovou strukturou Sborníku TM. Dále pak zajišťovala materiály pro první Sborník, který má vyjít ještě v tomto roce.

- - -

Obsahem prvního Sborníku TM budou články a stati, které veřejnosti přiblíží Technické muzeum jako kulturně výchovnou instituci v Brně. Úvodní stať bude věnována současným problémům a perspektivě ústavu. Několik dalších článků ukáže na historii Technického muzea v Brně, stavební a uměleckou hodnotu budovy a význam rekonstrukčních prací. V další části Sborníku se ukáže na současný stav jednotlivých úseků činnosti ústavu - depozitářů, laboratoří, expozic a pod.

- - -

K tisku je připravena publikace Padesát let první Kaplanovy turbíny světa. Jde o sborník materiálů z mezinárodních oslav, které k tomuto výročí proběhly ve dnech 20., 21. června v Technickém muzeu v Brně.

Knihovna a dokumentační sbírky

Sbírka fotografií a filmů byla v druhém čtvrtletí obohacena novými přírůstky:

- z výstavy "25 let Jihomoravského kraje", která probíhala po celý minulý rok, byly získány fotografie závodů, interiéry, záběry z pracovišť i dokumentace výrobků, vyjadřující stav techniky jihomoravského průmyslu;
- z pozůstalosti Ing. Viléma Feyera byly mimo jiné získány vzácné fotografie vodohospodářských a silničních staveb, a to ze stavby II. železniční koleje do Slatiny /1937/, silnice Ivančice - Rokytno /1939/, nádraží v Maloměřicích /1940/, přehrady na Topolnici v Bulharsku /1947/ a přehrady ve Víru /1949/.

- - -

Odborný pracovník VAAZ Brno Ing. Krejčí zachránil a předal Technickému muzeu písemnou pozůstalost Georga Wellnera / 1846 - 1909 /, který působil v letech 1876 až 1906 jako profesor nauky o strojích na německé vysoké škole technické v Brně. Pozůstalost obsahuje výsledky Wellnerových teoretických, experimentálních i konstrukčních prací z oboru letectví, uložené převážně ve zvláštních vý-

tiscích odborných technických publikací.

Z hlediska regionu brněnského Technického muzea, i sledovaných technických oborů, patří mezi nejpozoruhodnější část pozůstalosti Wellnerovo měření aerodynamického odporu různých profilů, které prováděl v roce 1892 a 1893 za jízdy na železničních vagonech na trati Brno - Střelice a dále autentické fotografie měření tahu vrtulí z roku 1895 ve Zborovicích na Kroměřížsku.

Konservátorské a restaurátorské laboratoře

Činnost konservátorských laboratoří, zejména experimentální slévárny, byla ve II. čtvrtletí zaměřena v maximálním rozsahu na činnosti bezprostředně související s celostátními oslavami 50.letého výročí vzniku KSČ. Pracovníci slévárny převzali na základě socialistického závazku k tomuto výročí úkol zhotovit pro CNV Vyškov busty Klementa Gottwalda k příležitosti slavnostního znovuotevření Památníku K. Gottwalda ve Vyškově - Dědicích. Busty byly zhotoveny podle návrhu prof. Axmana z VUT Brno.

Kromě tohoto technicky i časově mimořádně náročného úkolu pokračovalo se v laboratořích na pracích muzejního zaměření, především na

- zhotovení tvarově náročného nábytkového kování pro Krajské středisko památkové péče a ochrany přírody Středočeského kraje;
- zhotovení okenního kování pro rekonstrukci "Kameňáku" v areálu Františkovy hutě v Adamově - Josefově;
- zhotovení chybějících drobných dílů pro rekonstrukci historické řady tramvajových vozů - historický znak Dopravního podniku města Brna ap.

Řízení a organizace

Zasedání vědecko technické rady TM

Po několikaleté přestávce se dne 25. května sešla vědecko technická rada Technického muzea v Brně. Na programu zasedání byla mimo jiné zpráva o činnosti Technického muzea od posledního zasedání, projednání statutu a organizačního řádu Technického muzea a projednání plánu činnosti ústavu do roku 1975.

Další zasedání vědecko technické rady Technického muzea se uskuteční v podzimním období.

Porada ředitelů TM

Pravidelná porada ředitelů technických muzeí v Československé socialistické republice se uskutečnila tentokrát v Brně dne 24. května. Byla konsultována řada společných otázek, mimo jiné i oblast působnosti Technického muzea v Brně. Na poradě bylo zároveň propracováno stanovisko účastníků k technickým památkám a jejich dokumentaci.

Z práce komise zlepšovacích návrhů

V roce 1970 byly pracovníky Technického muzea v Brně podány celkem 4 zlepšovací návrhy, z nichž 3 byly přijaty

a odměněny, 1 je dosud v řízení. Návrhy měly charakter hospodářsko organizačních zlepšení činnosti Technického muzea. Průměrná odměna za jeden zlepšovací návrh činila v loňském roce 200 Kčs.

Za prvé pololetí t.r. předložili pracovníci ústavu již 5 zlepšovacích návrhů. Jeden návrh byl zamítnut, jednomu nebyl přiznán charakter zlepšovacího návrhu a zbývajících tři jsou v řízení. Zlepšovací návrh podal v letošním roce každý šestý pracovník muzea.

Z činnosti ROH

Činnost závodního výboru Revolučního odborového hnutí byla v tomto období zaměřena především k zajištění májových oslav a všech akcí k 50. výročí založení KSČ. Hojná účast zaměstnanců na národní směně, na prvomájovém průvodu a na zahájení výstavy "50 let KSČ svědčí o dobré politicko výchovné a organizační práci na našem ústavu.

Členské schůze odborové organizace byly v druhém čtvrtletí věnovány jednak XIV. sjezdu KSČ, jednak projednání a schválení kolektivní smlouvy. ZV ROH dále spoluorganizoval zájezd pracovníků TM do Prahy na výstavu "50 let KSČ" a zájezd do Mikulova.

Založení odbočky SČSP

1. června se konala v našem ústavu ustavující schůze nové odbočky SČSP brněnských muzeí. Byl zvolen výbor odbočky, jehož předsedou je dr. Mlýnský z Moravského muzea a vypracován plán práce na příští čtvrtletí.

Zahraniční styky

Mezinárodní porada ředitelů technických muzeí

Dne 20. dubna se uskutečnila v Praze pracovní schůze představitelů technických muzeí Moskvy, Varšavy, Drážďan, Budapešti, Bukurešti, Sofie, Prahy a Brna. Diskutovaly se otázky spolupráce, výměny zkušeností, mezinárodní využití výstav a jiné aktuální problémy. Účastníci se dohodli na pravidelných poradách k důležitým otázkám muzejní práce s technikou, které se budou konat jednou ročně.

Zahraniční návštěvníci Technického muzea v Brně.

Náš ústav navštívili v tomto čtvrtletí vzácní zahraniční hosté:

- Saveljev B.A., vědecký pracovník Zemědělského muzea Lomonosovy university v Moskvě,
- Świecimski J, polský architekt, odborník na otázky muzejní architektury,
- Dr. Vaszko A., zástupce ředitele Muzea dopravy v Budapešti.

Výstavba a přestavba TM

V tomto čtvrtletí byl dokončen interier malého nádvoří. Dále byla dokončena úprava vestibulu v mezipatře, sociálního zařízení. Zároveň byly instalovány ocelové schody / jako požární schodiště/ k propojení provozních částí budovy Technického muzea a skončeny všechny natěračské práce vnitřních okenních rámců a dveří v provozních prostorách ústavu.

- - -

V prostorách muzea byla zakončena instalace tlumočnického zařízení, rozvody a umístění kabin. Koncem června bylo toto zařízení předáno do provozu.

- - -

V bývalém kině Sport pokračují úpravy depozitáře. J. dokončena ocelová plošina, kde se instalují regály. Zároveň se pokračuje v úpravě hlavního depozitárního prostoru.

- - -

V II. čtvrtletí bylo započato se zastřešením tzv. anglického dvorku v areálu ústavu, který tím získá poměrně velký skladovací prostor pro výstavnické zařízení.

Klub přátel TM

Jeho posláním je sdružovat občany, hlavně z řad mládeže, kteří mají zájem o historii techniky, o sběratelskou činnost v technických oblastech, kteří mají chuť a předpoklady tvořit nové technické hodnoty. Prostřednictvím Klubu a jeho sekcí chce Technické muzeum pomáhat výchově technických odborníků, zlepšovatelů, vynálezců, podporovat tvůrčí iniciativu v technickém rozvoji a propagovat v různých formách novou techniku.

V současné době pracují v Klubu přátel Technického muzea v Brně čtyři sekce:

- sekce technická
- sekce městské hromadné dopravy
- sekce AUTO " Z " KLUB
- sekce VETERAN AUTOMOTO CLUB

Klub přátel sdružuje téměř 100 členů. Rádi uvítáme další zájemce o práci v některé z jeho sekcí.

- - -

Dne 15. dubna zorganizovala sekce městské hromadné dopravy tematický zájezd do Prahy. Členové sekce navštívili vozovnu ve Vokovicích, prohlédli si pražské historické

ká tramvajová vozidla a při exkursi v národním podniku Tatra Smíchov se seznámili s výrobou tramvají typu T a K. Zá-
věrem se projeli na okružní jízdě Prahou v prototypovém
voze T.

- - -

Sekce AUTO Z KLUB vydává svůj vlastní zpravodaj, v
kterém seznamuje své členy s technickými problémy vozů Z,
s akcemi klubu a dalšími zajímavostmi. Zpravodaj vychází
měsíčně.

ZPRAVODAJ TM v Brně vychází čtvrtletně. Zodpovědný redaktor Ing. Vladimír Herka. Náklad 200 výtisků. Povoleno NVmB, č. 292. Vytiskl DKmB.

Pouze pro vnitřní potřebu - zdarma.

